

Remissyttrande 2016-08-08 Dnr: A2016/01307/I

Remiss: Nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga (dnr A2016/01307/I)

Den korta remisstid som regeringskansliet ofta använder i frågor av stor vikt för kommunerna är ett uttryck för ointresse eller brist på kunskap om den politiska processen i kommunerna. Att låta den nu aktuella remisstiden exakt sammanfalla med semesterperioden kan kommunen inte tolka på annat sätt än att regeringskansliet aktivt försöker förhindra en lokal politisk process i frågan.

Det nu aktuella förslaget hade regeringskansliet aldrig kunnat lägga så länge mottagandet av ensamkommande byggde på frivillig överenskommelse mellan stat och kommun. Med tvångslagen behöver staten inte längre ta någon som helst hänsyn till kommunerna och deras situation vilket förslaget tydligt visar.

Sammanfattning

Götene kommun är en av de kommuner i Sverige som tar ett mycket stort ansvar för mottagande av nyanlända. Mer än 10 procent av befolkningen är asylsökande och utöver dessa finns personer med uppehållstillstånd och ensamkommande barn/ungdomar. Socialtjänsten ansvarar för deras introduktion till det svenska samhället i samarbete med andra inom kommunen.

Under 2015 tog socialtjänsten ett stort ansvar för att ta emot de många fler tusen ensamkommande barn som kom till Sverige än vi var förberedda på. Det har ställt stora krav på vår organisation för att kunna ge ett bra mottagande och för att hitta lämpliga placeringar.

Götene kommun anser att särskild hänsyn bör beaktas gällande hur förslaget om sänkta ersättningar slår mot kommuner med stora asylboenden och som en följd av det även ett stort antal ensamkommande barn, som anvisas till kommunen på grund av anknytning till släktingar på asylboenden, i förhållande till kommunens storlek. Götene kommun med ca 13 000 invånare har flera asylboenden som har tillstånd att ta emot drygt 1 400 personer. En hel del som placeras på asylboendena är ensamkommande barn som kommer med släktingar men utan vårdnadshavare. Det innebär att kommunen har en skyldighet enligt Socialtjänstlagen (SoL) att ordna boende och omsorg om det finns ett vårdbehov. Erfarenheten är att den största delen av dessa barn är i behov av placeringar på

HVB eller i familjehem till följd av att de anhöriga inte orkar eller vill ta hand om dessa barn. Under första delen av 2016 hade Götene kommun en måluppfyllelse på 800 % när det gäller mottagande av ensamkommande barn dessutom var barnen i mycket varierande åldrar. För att bereda såväl boende som stöd och omsorg har verksamheten haft "växtvärk". För att ombesörja det vi är skyldiga att göra enligt SoL har vi bl a ingått avtal med fastighetsägare som varit både dyra och långa. Vi fick under en period även anställa personal till högre lönekostnader än vad som skett under normala förhållanden.

De nu föreslagna nivåerna på ersättning innebär att trygghet och kvalitet i mottagandet inte längre kommer att kunna upprätthållas då vi i första hand måste spara ned på personal. Förutsägbarheten i vilka ersättningar kommunen kommer att få är obefintliga för Götenes del. Ersättningsnivåerna borde därför rimligen ligga på minst 1 900 kr/dygn för ensamkommande barn placerade på HVB och som är under 18 år. Att föreslå ersättningsnivåer som ligger under genomsnittsnivåerna för olika boendeformer och beräknat på såväl asylsökande som med uppehållstillstånd är orimligt. Götene kommun anser att de föreslagna ersättningsnivåerna för boendekostnader för ensamkommande barn inte kommer att täcka de faktiska kostnaderna för den vård och omsorg vi är skyldiga att erbjuda enligt SoL. Det kan tvinga fram andra besparingar inom socialtjänsten och i värsta fall orsaka att olika gruppers behov måste ställas mot varandra.

Kommunen måste ordna fram lämpliga lokaler enligt gällande regelverk för stödboende och göra en individuell bedömning om barnet klarar av ett boende utan den omsorg som ges på HVB-hem. Därför behövs regelförenklingar och omställningstid om de faktiska kostnaderna inte ska överstiga de föreslagna ersättningsnivåerna. Götene kommun har inte haft möjligheten att starta stödboende på den korta tid som insatsen varit möjlig att bevilja på grund av brist på lokaler. Vi har inte heller haft några barn/ungdomar som vi bedömt passat i den vårdformen. Vi bedömer att under slutet av 2016 kan några ungdomar vara mogna att flytta till stödboende. Det framgår tydligt att varje enskild individ skall bedömas utifrån sina behov och mognad innan insatsen beviljas. Att tro att 16-17 åringar som nyligen kommit till Sverige har mognad att klara sig i stort sett själva efter några månader i Sverige är enligt vår bedömning osannolikt. Efter flera års arbete med ensamkommande barn har vi ännu inte träffat någon sådan person. Det antyds att socialtjänsten inte gör individuella bedömningar utan "övervårdar" personer som ej behöver det efter 18 års ålder. Det är inget som vi i Götene känner igen. Varje ungdom som fyller 18 år och ansöker om fortsatt vård utreds och individuella bedömningar görs enligt de riktlinjer som finns för socialtjänsten att förhålla sig till. Konsekvensen av detta är att några får fortsatt vård inom SoL och några får det inte utan flyttar till Migrationsverkets asylboenden då de fyllt 18 år.

Det är ett faktum att vissa boendeformer för ensamkommande barn är kostsamma och i en del fall inte alls överensstämmer med de ungas behov – viktigast är att se till att samtliga barn och unga får rätt vård utifrån sina behov. Det är vår erfarenhet att rätt stöd med tydlig individuell plan ger god integration, godkänd utbildning på gymnasienivå och förankring på arbetsmarknaden efter

avslutade studier vilket leder till självförsörjande och ett bra mående så väl fysiskt som psykiskt. Tidiga insatser är som vi ser det allra viktigaste för dessa barn och ungdomar. Inte minst under det senaste året har vikten av att förstå och få vägledning in i samhället blivit allt tydligare.

Staten hade fram till 2006 även det verkställande ansvaret för mottagande av ensamkommande barn. Migrationsverket hade ett litet antal HVB-liknande boenden som hanterade de cirka 300 barn årligen som kom till Sverige. Ansvaret flyttades över till kommunerna med motiveringen att socialtjänsten hade bättre kompetens att bedöma barnens behov. Det är rimligt att anta att de ersättningsnivåer som då lades fast byggde på den erfarenhet som staten hade av sina egna kostnader för verksamheten. Allt sedan 2006 har ersättningsnivåerna varit oförändrade.

Rent generellt i utredarnas text ställs Socialtjänstlagen mot kostnader. Som kommunen uppfattar förslagen syftar de endast till att sänka *statens* kostnader. Det framställs som att kommunerna skor sig på verksamheten och att det saknats ekonomiska incitament för att göra den effektiv vilket är djupt stötande och kränkande för alla kommuner som inte minst 2015/2016 gjort enorma insatser i mottagandet.

Avsnitt 3.1 Ny ersättning för beredskap och kapacitet för mottagandet av ensamkommande barn

Den nya anvisningsmodellen där en jämnare fördelning skulle ske fungerar förmodligen i de flesta kommuner men inte i de kommuner som har stora asylboenden. I Götene kommun finns ingen förutsägbarhet när det gäller antal ensamkommande barn och därmed inga planeringsförutsättningar. Kommunen har tagit emot långt mer än det som stod i tidigare överenskommelser och till skillnad från många andra kommuner har Götene tagit emot tjugofem ensamkommande barn under 2016 trots den höga måluppfyllelsen. Anvisningsmodellen är därmed inte applicerbar på alla kommuner och det måste därför kompenseras på något sätt.

I förslaget om rörlig ersättning för obelagda platser måste hänsyn tas till det faktiska antal ensamkommande barn som befinner sig i kommunen. Den andel som räknas fram utifrån angiven beräkningsgrund håller inte för Götene kommun. Differensen mellan det beräknade mottagandet och det faktiska mottagandet av ensamkommande barn är stor. Götene kommun har inte haft några obelagda platser.

Avsnitt 3.3 Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn i anvisningskommun

Schablonersättning på 52 tkr kommer inte på långt när räcka till de faktiska kostnader som ska inrymmas i beloppet. Ett snabbt överslag visar att ett snitt på en utredning ligger på 33 tkr, tolkkostnader uppgår till resterande av schablonen, d v s 19 tkr. Därtill kommer transporten för det ensamkommande barn med personal som i snitt uppgår till 3 tkr. En God man får i snitt med reseersättning 3 tkr/månad. Om det tar ett år att få uppehållstillstånd och fyra månader för att

få en särskild förordnad vårdnadshavare får månadskostnaden multipliceras med 16 månader och kostnaden blir då 48 tkr för denna period. Schablonersättningen skulle därmed endast räcka till hälften av de faktiska kostnaderna.

Avsnitt 3.5 Begränsad möjlighet till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18-20 år

I detta avsnitt ges förslag på alternativa boenden för ungdomar som fyllt 18 men inte 21 år. Verkligheten skiljer sig en hel del från det skrivna. Det råder bostadsbrist över i stort sett hela Sverige och det är inget undantag i Götene. De förslag som ges finns inte och kommer ta år att producera dessutom till skyhöga priser. Det blir mycket storstadsprägel i det som skrivs. För en liten kommun som inte har eget gymnasium finns än mindre elevhem, folkhögskolor med internat eller studentlägenheter. Det kan säkert fungera i större kommuner men i en liten kommun har alla lediga ytor tagits i anspråk till asylsökande och ensamkommande barn. Förslaget är på sin höjd genomförbart tidigast 2020.

Avsnitt 3.6 Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

Enligt den syn som framförs av utredarna upphör i princip det mesta av stödbehovet när en ungdom fyller 18 år. Kommunens erfarenhet är tvärtom att behovet av stöd har mycket lite med den angivna åldern att göra. Även svenska ungdomar som är placerade får i regel fortsatt stöd i form av placering fram till dess att gymnasieskolan är avklarad och får sedan hjälp till utslussning.

Kommunen är positiv till att en viss ersättning schablonmässigt ska utbetalas fram till 21 år oavsett om den unge är placerad eller ej. Det möjliggör utslussning på ett bättre sätt med t.ex. kontaktpersoner. Det kan också ofta vara aktuellt att finansiera olika former av utbildningsinsatser.

Avsnitt 3.8 Ersättning för faktiska kostnader i vissa särskilda situationer

Föreslagen text är relevant och rimlig.

Avsnitt 3.9 Ikraftträdande m.m.

Förslaget att det nya ersättningssystemet ska träda i kraft 1 januari 2017 är inte rimligt. Omställningstiden för en liten kommun med många ensamkommande barn, obefintliga bostadsytor, uppsägning av personal och total omställning i arbetssätt tar betydligt längre tid än fyra månader.

Att socialtjänsten på grund av minskade ersättningskrav ska tvingas göra snabba omställningar är negativt ur ett barnperspektiv och för socialtjänstens del skulle det lägga ytterligare sten på börda att under kort tid behöva lägga extra resurser på att genomföra en omställning.

Då förslaget inte är samstämt med de krav som ställs av IVO utifrån Socialtjänstlagen är det högst sannolikt att kostnaderna skjuts från att betalas med statliga medel till att kostnaderna vältras över på kommunerna.

Avsnitt 4.1 Inledning

Intentionerna att få till ett hållbart och förenklat regelverk är bra, frågan är bara för vem? Det är en utopi att tro att vi ska kunna behålla kvalitén med sänkta ersättningsnivåer. De höga kvalitetskrav och byggregler som ställs av staten gör att de faktiska kostnaderna för att bedriva HVB-hem är höga. Dessa krav, i kombination med den platsbrist – och inte minst tidsbrist när så många kom på en gång – har pressat upp priserna på den öppna marknaden och gjort att vissa boendekostnader för ensamkommande barn är mycket dyra. Hyreskontrakt har tecknats med fastighetsägare under den mest kritiska tidpunkten som gör det svårt för oss att gå ur då de är skrivna på flera år. Det är lätt att vara efterklok men i den situation vi var under slutet av förra året fanns inga val. Lokalerna har vi och kommer ha ett antal år framöver, det vi kan spara på är personal och då kommer kvalitén givetvis att sänkas.

Det vi kan vara överens om är att den administrativa bördan minskar men det skulle den kunna göra med ett högre schablonbelopp än det föreslagna också. Kommunen ser det som olyckligt att införandet av det IT-baserade återsökningssystemet Melker har stoppats/försenats. Det stora problemet med nuvarande ersättningssystem är inte att det är arbetskrävande för kommunen utan att det är stora fördröjningar som gör att kommunen hela tiden agerar bank till staten. Kommunen har upplevt en tydlig attitydförändring hos Migrationsverket efter att tvångslagen infördes. Idag ifrågasätts allt fler kostnader som tidigare godkänts. Migrationsverket behöver idag inte ta hänsyn till kommunen som motpart. Till exempel ifrågasätts och nekas en del kostnader som staten själv tar ut för placeringar på SiS-institutioner för de ungdomar som har störst vårdbehov.

Götene kommun anser att:

- Ersättningsnivån för HVB-hem ska ligga på minst 1 900 kr/dygn för barn under 18 år
- Föreslagna nivåer för de över 18 år med uppehållstillstånd bör ligga kvar på 1000 kr för att möjliggöra placeringar i form av stödboende
- I kraftträdandet bör starta 1 januari 2018 och då endast gälla de nya ungdomarna som placeras. De som redan är i systemet ska omfattas av de gamla reglerna till dess att deras placeringar upphör. En sådan metod användes när etableringsreformen infördes 2010 och var då hanterbar och borde vara det även nu. Detta skulle också rädda en liten del av statens anseende som pålitlig avtalspart.

Socialnämnden i Götene kommun

Björn Cavalli-Björkman
Ordförande

Eva Thimfors
Socialchef